

महसूल विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या
 संगणकीकरणाच्या विविध प्रकल्पांच्या
 अंमलबजावणीकरीता एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन
 कक्ष (Unified Project Management Unit) स्थापन
 करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
 महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकिर्ण-२०२२/प्र.क्र. ६३/ल-१.
 पहिला मजला, मुख्य इमारत, मंत्रालय,
 मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०००३२.
 दिनांक : १८ एप्रिल, २०२२.

प्रस्तावना :-

महसूल विभाग हा राज्याच्या प्रशासनाचा कणा असून खुद महसूल विभाग, नोंदणी व मुद्रांक विभाग तसेच भूमी अभिलेख विभाग हे स्थावर मालमत्तांशी संबंधित कामकाज हाताळतात. नागरिकांना जास्तीत जास्त लोकाभिमुख सेवा देण्यासाठी या तिनही विभागात संगणकीकरणाचे विविध उपक्रम कार्यरत आहेत. त्याचबरोबर भूसंपादन शाखा तसेच मदत व पुनर्वसन विभागांतर्गत संगणकीकरणाच्या विविध प्रणाली विकसीत करण्याचे प्रस्तावित आहे. त्यामुळे या सर्व विभागातील संगणकीकरणाच्या कामकाजाचे परिचालन, व्यवहार्यता, राज्यव्यापी अंमलबजावणी तसेच समन्वयाच्या अनुषंगाने एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी कक्ष स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. त्यानुसार शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय:-

राज्यस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समिती, विभागस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समिती व जिल्हास्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समिती खालीलप्रमाणे गठित करण्यात येत असून, सदर समितीची संरचना, कार्य व जबाबदार्या विहीत करण्यात येत आहेत.

१. राज्यस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समिती :-

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पदनाम
१	जमाबंदी आयुक्त व संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे.	अध्यक्ष
२	नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, पुणे.	सह अध्यक्ष
३	विभागीय आयुक्त, पुणे.	सदस्य
४	अन्य एक विभागीय आयुक्त.	निमंत्रित सदस्य
५	जिल्हाधिकारी - १.	निमंत्रित सदस्य
६	आवश्यकतेप्रमाणे अन्य एक विभागीय आयुक्त .	निमंत्रित सदस्य
७	उप सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग.	निमंत्रित सदस्य
८	सह सचिव/उप सचिव (ल-१), महसूल व वन विभाग	निमंत्रित सदस्य
९	सह सचिव (म-१), महसूल व वन विभाग	निमंत्रित सदस्य
१०	सह सचिव (भूसंपादन), वन विभाग.	निमंत्रित सदस्य
११	राष्ट्रीय सुचना विज्ञान /CDAC अधिकारी	निमंत्रित सदस्य
१२	अपर जिल्हाधिकारी, एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष	सदस्य सचिव
१३	राज्य समन्वयक, ई-फेरफार प्रकल्प, पुणे	निमंत्रित सदस्य

१.१. राज्यस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समितीची कार्ये/जबाबदार्या :-

१. महसूल विभागाच्या महसूल, भूमि अभिलेख , मुद्रांक शुल्क व नोंदणी, भूसंपादन व मदत व पुनर्वसन अशा प्रमुख शाखांमार्फत सुरु असलेल्या तांत्रीक प्रकल्पासाठी (IT Projects) संसाधने, मनुष्यबळ, पायाभूत सुविधा (Infrastructure) ची आवश्यकता तपासणे, दर्जा निश्चित करणे, नियुक्ती करणे, खरेदी करणेसाठीची कार्यपद्धती धोरण ठरविणे या बाबत शासनाला वेळोवेळी शिफारसी करणे.
२. जमाबंदी आयुक्त आणि नोंदणी महानिरीक्षक कार्यालयामार्फत सुरु असलेले तांत्रीक प्रकल्प व त्यामधील संलग्नता व्यवस्थीत काम करते किंवा कसे हे तपासणे, या प्रकल्पांच्या प्रगतीचा दरमहा आढावा घेणे, त्यातील अडीअडचणी सोडविणे, त्यात काही बदल आवश्यक असल्यास त्याबाबत शासनाला शिफारसी करणे.
३. महसूल विभागाच्या शाखामधील नाविन्यपूर्ण तांत्रीक प्रकल्प (Innovative IT Projects) यांची उपयुक्तता, व्यवहार्यता तपासणे आणि हे प्रकल्प राज्यव्यापी करणेसाठी अभ्यास करून शासनाला शिफारशी करणे. तसेच महसूल परिषदेमध्ये या विषयाचा समावेश करणे.
४. महसूल विभागातील सर्व शाखामधील तांत्रीक प्रकल्पांच्या डेटा बेस मध्ये संलग्नता (Linkage) आणून त्यातून कामकाजामध्ये गतीमानता, पारदर्शकता अचूकता आणेसाठी अभ्यास करून निर्णय घेणे/ शासनास शिफारशी करणे.
५. यशस्वी तांत्रीक प्रकल्पांचे मुल्यमापन करून शाखा, व्यक्ती व कार्यालय यांना प्रोत्साहनपर पुरस्कार देणे बाबत धोरण ठरवून शासनास शिफारशी करणे.
६. महसूल विभागातील शाखामधील डेटा बेसचा वापर करून अधिक लोकोपयोगी सेवा देणे व त्यांचे पासून अर्थप्राप्ती (Monetization) बाबत अभ्यास करून शासनास शिफारशी करणे.
७. महसूल विभागातील शाखामधील महसूल कर्मचारी व अधिकारी यांना सर्वांगीण प्रशिक्षण (training) व क्षमता बांधणी (Capacity Building) साठी अभ्यास करून प्रशिक्षणाचे शासन धोरण ठरविणे बाबत शासनास शिफारशी करणे.

२. विभागस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समिती :-

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पदनाम
१	विभागीय आयुक्त	अध्यक्ष
२	उपसंचालक भूमि अभिलेख	सदस्य
३	विभागीय नोंदणी उपमहानिरीक्षक	सदस्य
४	विभागीय मुख्यालयातील जिल्हा सुचना विज्ञान अधिकारी (DIO NIC)	सदस्य
५	अन्य विभागातील आवश्यकतेनुसार एक विभागस्तरीय अधिकारी	निमंत्रित सदस्य
६	उपायुक्त, महसूल.	सदस्य सचिव

२.१. विभागस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समितीची कार्य/जबाबदाच्या :-

१. आपल्या महसूल विभागातील सर्व जिल्हास्तरीय कक्षांचे कामकाजावर पर्यवेक्षण व नियंत्रण ठेवणे.
२. विशिष्ट जिल्हयातील उत्कृष्ट तांत्रिक प्रकल्प राज्यव्यापी करणेसाठी राज्यस्तरीय कक्षाकडे शिफारस करणे.
३. विभागामध्ये प्रकल्प अंमलबजावणीमध्ये येणाऱ्या तांत्रिक अडचणीवर विचारविनिमय करून अडचणी दूर करणे अथवा राज्यस्तरीय कक्षाकडे विचारार्थ पाठविणे.
४. जिल्हास्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समिती :-

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पदनाम
१	निवासी उप जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष.
२	जिल्हा अधीक्षक भूमि अभिलेख	सदस्य.
३	सहजिल्हा निबंधक व मुद्रांक जिल्हाधिकारी	सदस्य
४	जिल्हा सुचना विज्ञान अधिकारी (DIO NIC)	सदस्य
५	सहायक संचालक, नगर रचना.	निमंत्रित सदस्य
६	उपजिल्हाधिकारी तथा डी.डी.ई	सदस्य सचिव

३.१. जिल्हास्तरीय एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी समितीचे कार्य/जबाबदाच्या :-

१. भूमि अभिलेख विभाग व मुद्रांक शुल्क व नोंदणी महानिरीक्षक कार्यालयामार्फत व जिल्हास्तरावरून महसूल विभागाशी संबंधित सुरु असलेल्या सर्व संगणकीकरण प्रकल्पांच्या प्रगतीचा दरमहा आढावा घेणे.
२. महसूल विभागातील तिनही शाखामधील तांत्रिक प्रकल्प अंमलबजावणीमध्ये येणाऱ्या अडचणींवर विचार विनिमय करणे अथवा गरज असल्यास राज्यस्तरीय व विभागीय कक्षाकडे शिफारशीसह सादर करणे.
३. संगणकीकृत अधिकार अभिलेखाची दुय्यम निंबधक कार्यालये, बँका, पीक विमा योजना कंपन्यांचे पोर्टल, महाऊर्जा पोर्टल, महाफूड पोर्टल इत्यादी सोबतची सलग्नता जिल्हयात सुरक्षीत सुरु आहे. या बाबत वेळोवेळी आढावा घेणे, तसेच यात येत असलेल्या अडचणी दूर करणे.
४. संगणकीकृत अधिकार अभिलेखाचा डेटा बेस वापरून आणखी कोणत्या लोकोपयोगी सेवा महसूल विभागामार्फत देता येतील याबाबत अभ्यास करून विभागीय व राज्यस्तरीय कक्षाला शिफारस करणे.
५. महसूल विभागातील तिन्ही शाखांचे तांत्रिक प्रकल्प (IT Projects) अंमलबजावणीसाठी प्रचार, प्रसार, प्रसिद्धी, प्रशिक्षण व प्रबोधन करण्यासाठी उपाययोजना करणे.
६. जिल्हास्तरावरील नाविन्यपुर्ण प्रकल्पाचा अभ्यास करून विभागीय व राज्यस्तरीय कक्षाला शिफारसी सादर करणे.

४. एकत्रित धोरण समिती -

महसूल, भूमिअभिलेख आणि नोंदणी व मुद्रांक विभागाच्या विविध तांत्रिक प्रकल्पाच्या अंमलबजावणी संदर्भात एकत्रीत धोरण ठरविण्याकरीता धोरण समिती गठीत करण्यात येत आहे. महसूल विभागांतर्गत या तीनही विभागांचे कामकाजासंदर्भात एकत्रीतपणे संगणकीकरण/आधुनिकीकरण करण्याचे दृष्टीने धोरणात्मक निर्णय घेण्याची जबाबदारी या समितीची असेल. सदर समितीची संरचना पुढीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पदनाम
१	अपर मुख्य सचिव (महसूल, मुद्रांक शुल्क व नोंदणी)	अध्यक्ष.
२	प्रधान सचिव, वने.	सदस्य.
३	प्रधान सचिव, मदत व पुनर्वसन	सदस्य
४	जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमी अभिलेख, पुणे.	सदस्य
५	विभागीय आयुक्त, पुणे	सदस्य
६	नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक	सदस्य
७	राज्य सूचना विज्ञान अधिकारी (STD)	सदस्य
८	एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष - अपर जिल्हाधिकारी	सदस्य सचिव

५. मनुष्यबळ :-

५.१. प्रशासकीय :-

एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाच्या (Unified PMU) दैनंदिन कामकाजासाठी तसेच प्रकल्पाच्या अंमलबजावणी व नियंत्रणासाठी स्वतंत्र मनुष्यबळाची कायमस्वरूपी आवश्यकता आहे. राज्यस्तरीय कक्षामध्ये नोंदणी व मुद्रांक, भुमि अभिलेख आणि महसूल विभाग या तिनही विभागातील अनुभवी/वरिष्ठ नियमित नियुक्तीचे अधिकारी किंवा प्रतिनियुक्ती/ सेवानिवृत्त अधिकारी यांचे मधून अधिकारी नियुक्त करता येतील. या करीता खालील पदांची नव्याने निर्मीती करणेचे प्रस्तावित करण्यात येत आहे.

१. अपर जिल्हाधिकारी	-	१
२. उपजिल्हाधिकारी	-	१
३. तहसिलदार	-	१
४. नोंदणी व मुद्रांक विभागातील अधिकारी	-	१
५. भुमि अभिलेख विभागातील अधिकारी	-	१
६. लेखाधिकारी	-	१
७. अव्वल कारकून/वरिष्ठ लिपीक	-	२
८. कनिष्ठ लिपीक / महसूल सहाय्यक	-	२

याबाबत वित्त विभाग व सामान्य प्रशासन विभागाच्या मान्यतेपश्चात स्वतंत्ररित्या आदेश निर्गमित करण्यात येतील. तोपर्यंत सदर कक्ष उसनवारी तत्वावरील अधिकारी/कर्मचारी तसेच सेवानिवृत्त अधिकारी/कर्मचारी यांच्या सेवा सल्लागार म्हणून घेवून कार्यान्वीत करण्यात यावा.

५.२. तांत्रिक मनुष्यबळ :-

१. Unified PMU च्या तांत्रीक सहाय्य व मार्गदर्शनाकरीता NIC तील सेवानिवृत्त शास्त्रज्ञ /DIO/Asst. DIO
२. संगणक प्रणाली विकासकासाठी खासगी मनुष्यबळ -Software Developers गरजेप्रमाणे.
३. जिल्हा स्तरावर राष्ट्रीय सुचना विज्ञान अधिकाऱ्यांना (NIC DIO) यांना महसूल विभागाच्या तिनही शाखासाठी तांत्रिक प्रकल्पांसाठी तांत्रिक सहाय्यक (IT Assistant) प्रत्येक जिल्ह्यात एक या प्रमाणे करार पद्धतीने नियुक्त करून उपलब्ध करून देता येईल.

नोंदणी व मुद्रांक, भूमि अभिलेख आणि महसूल विभाग या तिनही विभागाच्या कामकाजाचे एकत्रितपणे आधुनिकीकरण करणे हा Unified PMU च्या कामकाजाचा मुख्य उद्देश आहे. यामध्ये तांत्रिक (माहिती तंत्रज्ञान व इतर अद्यावत तंत्रज्ञान विषयक) स्वरूपाचे काम अधिक प्रमाणात असल्याने त्यासंबंधित मार्गदर्शन व सहाय्यासाठी त्या विषयीचे तज्ज्ञ सल्लगार Unified PMU करीता नियुक्त करण्यात येतील. यासाठीची नियुक्ती प्रक्रिया, माहिती तंत्रज्ञान विभागाकडील सल्लगार नियुक्ती संदर्भातील शासन निर्णयानुसार राबविण्यात येईल.

६. **खर्च** - एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाच्या (Unified PMU) करीता येणाऱ्या खर्चाच्या बाबी पुढीलप्रमाणे आहेत.

खर्च- १ नियमित/प्रतिनियुक्तीने नियुक्त केलेल्या शासकीय अधिकारी/कर्मचारी यांचे वेतन व भत्ते.

खर्च- २ Unified PMU करीता साधन सामुग्री, कंझ्युमेबल्स, पायाभूत सुविधा, हार्डवेअर, नेटवर्कींग इत्यादी.

खर्च- ३ बाह्य ऋोताद्वारे नियुक्त मनुष्यबळाची अदायगी.

खर्च- ४ प्रकल्पनिहाय संबंधित कार्यालयांकरीता आवश्यक साधन सामुग्री, कंझ्युमेबल्स पायाभूत सुविधा व संकिर्ण खर्च.

वरील बाब क्र. १ येथील खर्चाबाबत पदनिर्मीतीस मान्यता प्राप्त होईपर्यंत उसनवारी तत्वावरील अधिकारी/कर्मचारी नियुक्त केल्यास त्यांचे वेतन व भत्ते मूळ आस्थापनेवर काढण्यात येतील.

वरील बाब क्र. २, ३ व ४ बाबत होणारा खर्च एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाच्या स्थापनेपासून सुरुवातीच्या एक वर्षासाठी नोंदणी व मुद्रांक विभाग यांचे स्तरावरावरील स्वीय प्रपंजी लेख्यातून करण्यात यावा. त्यानंतर एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाच्या माध्यमातून नागरिकांना देण्यात येणाऱ्या सेवांच्या सेवाशुल्काची रक्कम जमा होणाऱ्या नोंदणी व मुद्रांक विभाग यांचे स्तरावरावरील व जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमि अभिलेख, पुणे यांचे स्तरावरील स्वीय प्रपंजी लेख्यातील ठरावीक रक्कम/प्रमाण (टक्केवारी) निश्चित करून त्याद्वारे

जमा होणाऱ्या निधीमधून Unified PMU च्या खर्चाची पूर्तता करण्याबाबत धोरण समितीमध्ये निर्णय घेणेत येईल. या जमाखर्चाचा दर दोन वर्षांनी आढावा घेऊन Unified PMU स्वयंपुर्ण होण्याचे दृष्टीने प्रयत्न करण्यात येईल .

७. **प्रशासकीय सनियंत्रण -**

एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाचे कामकाजावर सर्वसाधारण प्रशासकीय नियंत्रण जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे यांचे राहील. यामध्ये कक्षामध्ये कार्यरत अधिकारी कर्मचारी यांच्या अर्जित रजा, गोपनिय अहवाल प्रतिवेदन इत्यादी याचा समावेश असेल. कक्षातील कार्यरत अधिकारी/ कर्मचारी यांना लागणाऱ्या सोयीसुविधा पुरवणे उदा. संगणक, स्टेशनरी इत्यादी पुरविणे व दैनंदिन कामकाजावर संनियंत्रण नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, पुणे यांचे राहील.

८. जिल्हास्तरावरील एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष (Unified PMU) बैठक प्रत्येक महिन्याच्या दुसऱ्या मंगळवारी घेण्यात यावी, याबाबतचा अहवाल शिफारशींसह त्याच दिवशी जिल्हाधिकारी यांचेमार्फत विभागीय आयुक्त यांना सादर करावा. राज्यस्तरीय व विभागस्तरीय एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन (Unified PMU) कक्षाने त्यांच्या बैठका दरमहा घ्याव्यात व निम्नस्तरीय कक्षाने सादर केलेल्या बाबी व अडचणींच्या निवारणाच्या अनुषंगाने आवश्यक ती कार्यवाही करावी.

९. सदर एकात्मिक प्रकल्प व्यवस्थापन कक्ष (Unified Project Management Unit) कार्यान्वीत करण्याची कार्यवाही जमाबंदी आयुक्त व संचालक, भूमी अभिलेख, पुणे यांनी करावी.

१०. सदर शासन निर्णय वित्त विभाग अनौ. संदर्भ क्र. ५३/२२ को.प्र.५ , दिनांक ३.३.२०२२ नुसार मिळालेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२०४९८९२२९९३४४९९ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(भगवान सावंत)

अवर सचिव

प्रति,

१. मा. मंत्री (महसूल)/ मा.राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०००३२.
२. मा.अपर मुख्य सचिव (महसूल, मुद्रांक शुल्क व नोंदणी) महसूल व वन विभाग.
३. प्रधान सचिव (मदत व पुनर्वसन) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. प्रधान सचिव (वन), महसूल व वन विभाग, मुंबई.
५. अपर मुख्य सचिव (वित्त) वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमी अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

७. नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
८. सर्व विभागीय आयुक्त.
९. विभागीय आयुक्त, पुणे.
१०. सर्व जिल्हाधिकारी.
११. सह सचिव (म-१), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२. सह सचिव (भुसंपादन) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. सह सचिव /उप सचिव (ल-१), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४. उप सचिव (मदत व पुनर्वसन) महसूल व वन विभाग.
१५. सह जिल्हा निबंधक व मुद्रांक जिल्हाधिकारी.
१६. नोंदणी उपमहानिरीक्षक (माहिती व तंत्रज्ञान)
१७. विभागीय नोंदणी उपमहानिरीक्षक.
१८. सर्व उपसंचालक, भूमी अभिलेख.
१९. सर्व जिल्हा अधिक्षक, भूमी अभिलेख.
२०. राष्ट्रीय सुचना विज्ञान /CDAC अधिकारी.
२१. राज्य सूचना विज्ञान अधिकारी, राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र, मुंबई.
२२. जिल्हा सुचना विज्ञान अधिकारी.
२३. अपर जिल्हाधिकारी, एकात्मिक प्रकल्प अंमलबजावणी कक्ष.
२४. राज्य समन्वयक, ई-फेरफार प्रकल्प.
२५. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
२६. महालेखापाल (वाणिज्यिक लेखा परिक्षा) मुंबई.
२७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२८. निवासी लेखा परिक्षण अधिकारी, मुंबई
२९. निवड नस्ती (ल-१).